

ÜNİVERSİTELERİMİZDE VERİLEN YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDEKİ BAŞARI DURUMUMUZ

Cem Volkan GÖKDEMİR*

Özet: Bu araştırmanın amacı, Türkiye'deki üniversiteler hazırlık bölümleri İngilizce derslerine devam eden öğrencilerin İngilizce öğrenimleri boyunca karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır.

Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması için 2001 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu İngilizce derslerine devam eden öğrencilerinden rasgele dört gruba uygulaması yapıldı. Bir hafta sonra aynı ölçek, aynı gruplara tekrar uygulandı. Her iki uygulamadan elde edilen verilerin istatistiksel incelemesi sonucu 34 maddeden oluşan yeni bir ölçek hazırlandı.

Araştırma örneklemini, 2002 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi ve Haliç Üniversitesi'ne kayıtlı hazırlık bölümleri İngilizce derslerine devam eden rasgele seçilmiş toplam 460 öğrenci oluşturmaktadır.

Elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemesi için "Aritmetik Ortalama", "Standart Sapma", "t-Testi", "Frekans", "Yüzdeler Değerler" ve "Ki Kare" istatistiksel teknikleri kullanıldı.

Anahtar Kelimeler: Aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, frekans, yüzdeler değerler, ki kare

I. Giriş

Bütünleşen ve değişen dünyada İngilizce öğrenimine ve öğretimine verilmesi gereken önem birçoğumuz tarafından tartışılmaz bir gerçek olarak kabul edilmiştir. Yabancı bir dili öğrenmek, bu yeti sayesinde birçok bilgiyi çok daha kısa zamanda edinmek iyi bir düşüncedir, ama, burada karşımıza çıkan sorun, "kime" yabancı dili "nasıl" öğretmek ve bu kişilerin eğitim öncesi ve eğitim aşamasında dikkate alınması gerekenlerin çok iyi belirlenmesi gerektiğinin eğitimciler tarafından çok iyi kavranması gerekliliğidir.

Türkiye'de yabancı dil öğretimi her zaman tartışma konusu olmuştur. Bu konuda fikirlerini dile getiren Songün (1984:42) "ülkemizde öteden beri konuşulan, eleştirisi yapılan ancak, hiçbir çözüm yolu aranmayan konuların başında 'yabancı dil öğretimi' sorunu gelmektedir. İngilizce öğretim ve öğrenimi ile ilgilenen üniversite mensupları, tüm çalışma konularını İngiliz, ya da Amerikan Edebiyatı'ndan seçerek, sözünü ettiğimiz sorunun çözümüne el atmamışlar ve bu sorunu 'yüz üstü' bırakmışlardır. Yabancı dil sorunu, bu tür

---

* Okutman Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, İngilizce ABD

çalışmalarla, ya da sorunların, gerçekçi olmayan yaklaşımlarla ortaya konulmasıyla, çözümlenemez” demektedir.

Türkiye’deki üniversiteler hazırlık bölümleri İngilizce derslerinde, İngiliz dili öğretimi ve öğreniminde karşılaşılan sorunları ortaya çıkartmak ve bu sorunlara çözüm üretmek amacıyla 2002 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi ve Haliç Üniversitesi’nin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi ve Mimarlık Fakültesi örgün öğretim programının hazırlık bölümleri İngilizce derslerine devam eden 460 öğrenciye uygulanan ölçeğin istatistiksel değerlendirmesine göre saptanan sorunları karşılaştırmalı olarak bazı değişkenler açısından incelenmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Üniversiteler ve Öğrencilerin Dağılımı

Üniversite	n
Dokuz Eylül Üniversitesi	100
Ege Üniversitesi	91
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	99
İstanbul Üniversitesi	91
Haliç Üniversitesi	79
Toplam	460

Yabancı dil öğretiminin önemi ve gereksinimi temel alınan bu çalışmada üç unsur incelenmiştir: öğrenci;

- sosyokültürel yapısı,
- yabancı dil geçmişi,
- psikolojik yapısı,
- cinsiyeti,
- ortaöğretim dil düzeyi,
- İngilizce derslerini gerekli görüp görmediği,
- İngilizce derslerinin işlenişi hakkındaki düşünceleri,
- üniversitede uygulanan yabancı dil eğitim sistemi hakkındaki düşünceleri,
- üniversite öğreniminde İngilizce’yi seçmelerinin nedenleri,
- üniversitedeki İngilizce derslerinde karşılaşılan sorunları çözmeye izlenecek yollar;

öğretmen;

- sosyokültürel yapısı,
- hizmet içi eğitiminin önemi,
- kullanacağı metot veya yaklaşımın dil öğretimindeki önemi ve sistem;

- a. izlence hazırlanırken göz önünde bulundurulacak hususlar,
- b. idarenin yabancı dil derslerine verdiği önem,
- c. ders içi materyaller için ayrılacak bütçenin önemi.

Bu üç ana başlık yabancı dil öğretiminde temel oluşturduğu için bunlarla ilgili herhangi bir sorun dil öğretiminde zorluklara neden olabilir. Bu yüzden bu çalışma, bu alanla ilgili çalışmalara ışık tutabilir. Araştırma, Türkiye'deki Üniversiteler hazırlık bölümleri İngilizce derslerine devam eden öğrencilerin bu dili öğrenirken karşılaştıkları sorunlar ile sınırlıdır. Bu çalışmada veriler "İngilizce Dersleri'nde Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği" ile toplanmıştır.

A. İngilizce Dersleri'nde Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği

Bu ölçek tümüyle araştırmacı tarafından ilgili alan yazının okunmasından sonra gerçekleştirilmiş, ancak belirli bir kaynaktan yararlanılmamış veya herhangi bir kaynaktan madde alınmamıştır. Belirtilen ölçeğin geçerliğini sağlamak için Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve İngilizce Öğretmenliği Bölümlerinden toplam beş uzmanın görüşlerine başvurularak onların önerileri doğrultusunda düzeltilerek yapılmıştır. Ön uygulama 2001 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu İngilizce Hazırlık Programına devam eden rasgele seçilmiş 100 öğrenci grubuna 40 maddelik ön ölçek uygulanmış ve öğrencilerin ön ölçek maddelerini 5'li bir skala üzerinden tamamen ila hiç arasında değişen değerlere göre değerlendirmeleri istenmiştir. Yapılan güvenilirlik çözümlenmeleri sonucunda 40 maddeden oluşan ölçeğin 6 maddesi ölçekle korelasyonu düşük olduğundan çıkarılmasına karar verilmiştir. Ayrıca kontrol grubu öğrencileriyle sözlü olarak maddeler ve anlaşılabilirlikleri de tartışılmıştır. Söz konusu öğrenci guruplarının önerileri de dikkate alınarak bazı düzeltmeler yapılmasını takiben ölçeğe güvenilirlik çalışması için test tekrar test yöntemi uygulanmış ve geliştirilen bu ölçek aynı guruba bir hafta sonra tekrar uygulanıp ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı (α 0,77) olarak bulunmuştur. Son aşamada, elde edilen ölçek toplam 34 maddeden oluşmakta olup hiç ile çok arasında değişen 5'li değerlendirme skalasına sahip bir ölçek olarak belirlenmiştir. Ölçek puanları bir ile beş arasında değişmektedir. Yüksek puanlar bireyin ölçekte belirtilen maddelere karşı olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Veri toplama aracının kullanımı ve işlemlerinin gerçekleştirilmesi sırasıyla şu yolu izlemiştir:

1. Veri toplama aracının hazırlanması.
2. Deney ve kontrol guruplarının belirlenmesi.
3. Tek oturumda "İngilizce Dersleri'nde Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği" nin Dokuz Eylül Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu İngilizce Hazırlık Programına devam eden 100 öğrenciye uygulanması.
4. Uygulamadan elde edilen verilerin çözümlenmesi.

5. Ön testten bir hafta sonra deney grubuna “İngilizce Dersleri’nde Karşılaşılan Sorunlar Ölçeği” nin tekrar verilmesi.

6. Ölçeğin, Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi ve Haliç Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi ve Mimarlık Fakültesi örgün programına devam eden toplam 460 öğrenciye uygulanması ve uygulamadan elde edilen verilerin çözümlenmesi ve elde edilen bilgilerin yorumlanması.

Araştırma süresince yapılan ölçümler sonucunda elde edilen veriler SPSS adlı bilgisayar programını kullanarak çözümlenmiştir.

Verilerin çözümlenmesi amacı ile aşağıdaki istatistiksel teknikler kullanılmış ve her birinin kullanıldığı yer ilgili bulgular ele alınarak belirtilmiştir:

1. Aritmetik Ortalama
2. Standart Sapma
3. Ki Kare Testi
4. t-Testi
5. Frekans ve
6. Yüzdeler değeri

II Sonuç

Bütün bu aşamalardan sonra elde edilen sonuçlara göre, Türkiye’deki üniversitelerin hazırlık bölümleri İngilizce derslerine devam eden öğrencilerin bu dili öğrenirken karşılaştıkları sorunlar şu şekilde sıralanabilir:

1. İngilizce derslerinde ağırlıklı olarak teoriye yer verilmekte, pratik ya ikinci plana atılmakta ya da hiç yer verilmemekte;

2. İngilizce derslerinde öğrenci katılımına yer verilmemekte: ders sürekli olarak öğretmen merkezli işlenmekte, öğrenciye dersin işlenişiyle ilgili görevler verilmemekte;

3. Yabancı dil öğrenmede üniversitelerin en uygun yer olduğuna inanılmamakta;

4. İngilizce hazırlık bölümüne devam eden öğrenciler bu dili öğrenmek için yeterince zaman ve çaba harcamamakta;

5. Bir yıl olarak uygulanan İngilizce hazırlık derslerinde İngilizce ile birlikte ikinci bir yabancı dilin verilmemesi;

6. Okul idaresi yabancı dil öğrenme konusuna önem vermemekte;

7. İngilizce hazırlık veren üniversiteler bu dersler için uygun ortam ve sınıf şartları sağlayamamakta;

8. İngilizce hazırlık veren üniversiteler bu dili öğretmek için gerekli araç-gereçleri yeterince sunamamakta;

9. İngilizce hazırlık veren üniversiteler izlenceyi yetiştirmek için uyguladıkları programı hızlı sürdürmekte;

10. İngilizce hazırlık veren üniversiteler bu derslerde öğrenciyi aktif hale getirecek bir yöntem kullanmamaktadırlar.

İlk sorunla ilgili Söyler (1983:39) şunları belirtmektedir: “Her dilde olduğu gibi, İngilizce’de de tümce yapısını çalışmak, dili öğrenmenin temelini oluşturur. Ama, eğer öğrencinin kendi yetenekleri ve sahip olması gereken yetenekler arasındaki fark belirli bir düzeye gelemeyeceği kadar büyükse, hiçbir çaba ya da olanak, o dilin öğrenilmesinde yeterli olmaz”. Aynı konuyla ilgili Lembo (1971:65) ise “Bu durumda, okulların belirlemiş oldukları hedefler ve etkinliklerden çok, öğrencinin sınıfa getirdiği bilgi, beceri ve yeteneklere uygun şeyler ele alınmalıdır” demektedir. Yaşayan bir dili tam olarak anlayabilmek, tam bir akılcılık ve doğrulukla herhangi bir konu hakkında konuşma gücü demektir (Sweet, 1972:237). Zaten dilin ana işlevi, iletişimdir (Clark, 1977:25). Bunu başarmak ise, kural öğrenmekle değil, bilineni uygulamakla olur (Bright, 1970:23). Dili konuşma, “kural”ları akıllıca kullanmaktan çok, bir alışkanlık sorunudur; ve dil baştan sona öğrenilecekse, konuşma ve anlamadan sonra yazılı dili anlama becerisi gelmektedir (Titone, 1968:33). Dil öğrenimi, dil ile bir şeyler yapabilmeyi geliştirme aşamasıdır (Nunan, 1993:78). Öğrenmedeki üç aşama; öğrenme, ustalıkla kullanma ve yaratma olduğuna göre, dil öğretiminde bu yolun izlenmesi, sorunun çözümünde yararlı olacaktır (Leeson, 1975:179).

İkinci sorunla ilgili olarak, yetişkin öğrencilerin, öğrenmeye karşı tutumlarında, tercih edilen öğrenme türlerinde ve onlar için neyin değerli olup olmadığı konusundaki algılarında belirgin bir şekilde farklılıklar olduğunu belirten Willing (1985:23)’in bu açıklamalarına ek olarak Brindley (1984:15), şu önerileri getirmektedir:

...öğrenciler, yazgılarını denetim altına almak için bireysel kapasiteler geliştirilmelidir; bu yüzden öğrenci eğitimsel yöntemlerin merkezinde olarak görülmelidir. Bu, eğitim kurumu ve öğretmen için şu anlama gelmektedir, eğitici programlar öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda odaklanmalı ve böylece öğrenciler kendi öğrenme hedeflerinin, kullanılacak materyalin içeriğinin ve yöntemlerin seçimindeki sorumluluklarını edinebilmelidirler.

Yetişkin öğrenimiyle ilgili bazı kuralları belirten Brundage ve MacKeracher (1980:21-31) şunları sıralamaktadırlar:

- Kendi deneyimlerini sonraki öğrenimleri için kaynak olarak değerlendiren veya bu tür deneyimleri başkaları tarafından değer gören yetişkinler daha iyi öğrencilerdir.

- Yetişkinler, kendilerince geçerli ve mükemmel olarak gördükleri fikirlerine benzer öğrenim hedefleri geliştirme sürecine dahil olduklarında en iyi öğrenirler.

- Öğrenci, konuyu öğretmenin sunduğu gibi değil ancak kendi deneyimleri ışığında algılamak istediği şekilde öğrenir.

- Yetişkinler herhangi bir öğrenme etkinliğine kendileriyle ilgili öğrenme yöntemlerini etkileyen bir takım düzenli tanımlamalar ve hislerle katılırlar.
- Edindiği bilgiyi çoklu kanallar yoluyla işleyebilen ve “nasıl öğrenilmesi gerektiği” ni öğrenen yetişkinler diğerlerine göre daha üretici öğrencidirler.
- Yetişkinler, ders içeriklerinin kendi geçmiş deneyimleriyle veya günümüz ilgileriyle ve öğrenme yönteminin de onların hayat deneyimleriyle örtüştükleri bir ortamda en iyi öğrenirler.

Üçüncü sorunla ilgili olarak ise, Cem (1978:125), Gatenby’in sözlerini şöyle aktarmaktadır, “...yabancı dil öğretimindeki başarısızlık daha çok ve özellikle ‘geleneksel öğretim tekniklerinden ve yöntemlerinden kopamayıp’a bağlanmalıydı.” Wilkins (1974:56) ise konuyla ilgili olarak “Yöntemlerin hedeflere uydurulması yerine, hedefler yöntemlere uydurulmalıdır” diyerek yabancı dil öğrenimi ve öğretimiyle ilgili hedef ve beklentilerin uygun yöntemler ile sağlıklı sonuçlar verebileceğini vurgulamaktadır. Konuyla ilgili olarak Songün (1984:134-136) toplum ve çevrenin olumsuz etkileri yanında, okulların da öğrencilerin başarısızlıklarından sorumlu olduklarını belirterek şunları eklemektedir:

....Eğitim sistemini ve en son halka olan üniversiteyi, eğitim düzeyinin düşüklüğü nedeniyle suçlamak kolaydır. Ama bu düşüklüğe, o sistem içinde görev alıp, görevinin bilincine varamamış kişilerce de neden olunmaktadır. Eğer yetiştirenler kendi davranışlarındaki ve öğrencilerine sağladıkları öğrenim koşullarındaki değişiklikleri oluşturmada isteksiz iseler, okullarımızdaki öğretmenleri, yaptıkları işlerde yetersizlikle, değişken olmamakla ve çağdışı olmakla suçlayamazlar. Sözü edilen eğitimcileri bünyesinde barındıran eğitim kurumları, okullardaki koşulları doğru bir biçimde denetlemez, eğitim ve yetiştirme izlencelerindeki öğretim ve öğrenim düşüncelerini temelden değiştirmek için kendilerini zorlamazlarsa, hâlâ var olan ve tatmin edici özelliklerden yoksun koşullar, okullarda sürekli kalacaktır.

Dördüncü sorunla ilgili olarak, “Çocuklar ya da yetişkinler için en güç iş, okulda yabancı bir dili öğrenmeye çaba göstermek olabilir” diyen Asher (1981:1-2)’in ardından bu sorunla ilgili olarak Özen (1975:25)’in şu sözleri olayı tüm açıklığıyla ortaya koyar niteliktedir:

Yabancı dil öğrenimi sanıldığı kadar basit değildir ve bazı özellikler gerektirir. Birçok kişi hâlâ, dilin fazla bir çaba ve güç harcamadan öğrenilebileceğini sanmaktadır. Bu düşünce yanlıştır. Yabancı dil öğrenimi, her şeyden önce, bireysel yetenek ister. İş o dili konuşup anlamaya gelince, karmaşıklık daha da artar.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yabancı dil öğrenimine yeterince zaman ve çaba harcamamalarının bir nedeni olarak da bu dili nasıl öğreneceklerini bilmemeleri sorunu sayılabilir. Öğrenmede gerekli olan şeyleri açıklarken Rıdvanovic (1983:9) şunları söylemektedir: “Nasıl öğrenileceğini öğrenirsek,

öğretmene hiç gereksinme duyulmaz, ya da ona yalnızca ara sıra gereksinme duyulur. İnsan, bir başkasından elden geldiğince az yardım alarak, en çok da kendi kendine öğrenebilir.” Yabancı dile olan önyargı, öğrencilerin bu dili öğrenme isteğini yok edeceği gibi bu dili öğrenmeyle elde edeceği yararları da göz ardı etmesine neden olacağı konusunu belirten Corder (1975:280), şunları belirtmektedir:

İnsanlar, yardımcı olmasına karşın, dil öğrenimini sevmek zorunda değillerdir ve bunun da yardımcı olmasına karşılık, dilini öğrendikleri ulusu da sevmek zorunda değillerdir; ama parasal ve toplumsal koşullar, başarılı dil öğrenimi için gerekli olduğu sürece belirli kişiler yabancı dil öğreneceklerdir.

Beşinci sorunla ilgili olarak günümüz koşullarını ve birden fazla yabancı dil bilmenin kişiye kazandıracığı artılar göz önüne alındığında üniversite öğrencilerinin, üniversite öğrenimleri süresince yabancı dil sorunlarını ortadan kaldıracak isteklerinde haklı oldukları söylenebilir.

Altıncı sorunla ilgili olarak Bursalıoğlu (1972:6), “Sistemin verimi okuldan geldiğine göre, okul yönetimi ve yöneticisinin, sistemin başarısı üzerinde etkisi büyük olmaktadır” derken, Songün (1984:48) aynı konuyla ilgili şöyle bir yorum yapmaktadır:

Görülüyor ki, öğretmenin başarısı sistemin başarısını etkileyecek kadar önemlidir...Yetersizlikleri ortaya koymak; onların düzeltilmesi yönünde yapıcı öneriler ileri sürmek ve çözüm yolları göstermek, amaçlara ulaşma çabalarının halkalarını oluşturmada yararlı olabilir.

“Her öğrencinin başarısına etki eden fiziksel, ruhsal, parasal ve toplumsal bunca karmaşık etmen varken; başarısızlığın ana kaynağı, okul sürecinin kendisidir” diyen Lembo (1971:7) şöyle devam etmektedir: “Öğrenciler, okula gelirken başarısız değildiler; ama onlar başarısız oldukları zaman, suçlu olanlar, birey ve toplum olarak öğretmenler ve yöneticilerdir”. Bu konuyla ilgili yapılması gerekenleri belirten Lembo (1971:77), şunları söylemektedir: “Burada yapılması gereken öğrencinin hangi düzeyde olduğunu saptayıp, öğrenme ve gelişmesi için en uygun koşulları sağlamaktır”.

Yedinci sorunla ilgili olarak şunlar söylenebilir: yabancı dil öğretimi vermek sınıflar açıp öğrencileri bu sınıflara bölüştürmek ve her bir sınıfa çeşitli öğretmenler sağlamanın yanı sıra farklı etkinliklerin ve uygun ortamın sağlanabilmesi gibi bazı özelliklerin de bulunması gereken geniş bir bütündür. Öğrenci kendini her bakımdan rahat hissedebileceği aydınlık, sıcak bir sınıf ortamında, kendi katılımıyla zenginleşen derslerde öğrendiklerinin yine okulun sağlayacağı çeşitli sınıf dışı uygulamalarda alıştırmalarını yapıp, farklı beceriler kazanabilmelidir.

Sekizinci sorunla ilgili olarak ise, yabancı dil öğretiminde öğrencinin derse olan ilgisini arttırmak veya izlencede eksik olduğuna inanılan kısımları

tamamlamak ve öğretileni pekiştirmek için kullanılan sınıf içi ders araç-gereçleri öğrencinin ilgisini çekecek konu ve şekilde hazırlandığı ve uygun zamanlarda öğrenci kullanımına sunulduğu takdirde amaca ulaşmak mümkün olabilir.

Öğrenmenin üç koşulunu,

1. İyi önderlik edebilme,
2. İyi araç-gerece sahip olma ve
3. Yeteri kadar çalışma

şeklinde sıralayan Fries (1966:9)'a, araç-gerecin önemini vurgularken, Wilkins (1974:71), "...öğrenilen şey, öğretilenden çok daha fazla olmalıdır." diyerek bu sözlere destek vermektedir.

Kullanılan araç-gereçlerin öğrenci tarafından ilgi görmesi de önemli bir konudur. Öğrenci ilgisini çekebilecek nitelikte ve içerikte hazırlanan materyaller öğrenciyi derse daha fazla bağlayacağından, istenilen amaçlara ulaşılmasında kolaylık sağlayacaktır. Bunu sağlarken de öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının iyi belirlenmesi gerekmektedir; "Olması gereken de müzakere yoluyla öğrencilerin de bu sisteme dahil edilmesiyle amaca daha kolay ulaşılmasıdır" (Nunan 1993:62).

Dokuzuncu sorunla ilgili olarak ise, genel liselerden mezun olan öğrencilerin üç yıla yayılmış haftada üç veya beş saatlik yabancı dil derslerinden sonra haftanın beş günü beş veya altı saatlik yoğun bir yabancı dil programının araştırmaya katılan öğrenciler tarafından ağır bir yük olarak görüldüğü ve programa alışmanın da zor olduğu düşüncesinde oldukları sonucu çıkartılabilir. Bazı öğrencilerin bir maraton haline gelen üniversiteye hazırlık çalışmaları da göz önüne alındığında "yerleştirme sınavı"nı başarıyla geçen öğrencilerin bu yoğunluk üzerine kazandıkları üniversitelerde daha uzun bir süreye yayılması gereken fakat iki döneme sıkıştırılan temel yabancı dil öğretimi karşısında sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Her öğrencinin algılama ve öğrenme hızlarının farklı olduğu gerçeği de göz önüne alındığında bu sorunun daha da büyüdüğü sonucu çıkartılabilir.

Öğrenci gelişiminde öğretmen ve izlenice ilişkisinden bahseden Douglas ve Winchester şunları söylemektedirler: "Öğretim sürecindeki en büyük etmen, öğretmendir. Hiçbir teknik, hiçbir yöntem, hiçbir araç-gereç başarı için güvence değildir – güvence, öğretmenin kendisidir" (Douglas, 1968:19). "Öğretmen, izlenice ya da eğitim basamağı ne olursa olsun, öğrenci gelişiminin gerçek anahtarıdır. İzlenice ne denli iyi hazırlanırsa hazırlansın, hedefleri ne denli iyi olursa olsun, başarı, öğretmen vasıtasıyla sağlanacaktır" (Winchester, 1961:20). Bu sözlerden de anlaşılacağı gibi yabancı dil öğretimi için üniversitelerin uyguladıkları izlencelerin içeriği ve hızı ne olursa olsun amaca ulaşmada ağırlıklı görev öğretmenlere ve onların deneyim ve başarılarına düşmektedir.

İzlenice hazırlarken dikkate alınması gerekenleri belirtirken Nunan (1993:59), şunları söylemektedir:

...bir dersin sonunda öğrencinin neyi yapabileceği, izlenince hazırlama aşamasında önemli bir adımı oluşturmaktadır. Bu gerçek, izlenincenin uygulanacağı öğrenci veya öğrenci gruplarının amaca ulaşabilmeleri konusunda daha fazla gerçekçi olmaları açısından izlenince hazırlayan kişi ya da kişileri zorlayacaktır.

Son sorunla ilgili olarak ders içeriği ile ilgili görüşlerini belirtirken öğrenci katılımının öneminden bahseden Rowntree (1981:35-36), bir yabancı dil öğretmeninin derse hazırlanırken uyması gereken kurallardan bazılarını şöyle sıralamaktadır:

- Öğrencilere derste neler görmek istediklerini sorarak onların fikirlerini almak,
- Dersin işleniş ve konusuna uygun ders kitabı (veya kaynak materyal) seçmek,
- Dersin bir bölümünü oluşturması için öğrenci katılımının da gerekeceği temel aktiviteler düşünmek ve
- Öğrenci becerilerini ve öğrenciler arası farklılıkları hesaba katarak dersi planlamak.

Öğrenmede önemli etkenler vardır diyen Binbaşıoğlu (1976:113), bu etmenleri şöyle sıralamaktadır:

1. Öğrenme konuları, öğrenci için anlamlı duruma getirilmelidir. Bu takdirde, öğrenme kolay olduğu gibi, hatırlama da kolay olmakta, unutmaya en az düzeye inmektedir.

2. Öğrenme yapılabildiği kadar, dinlenmiş durumda, ya da zinde bir kafa ile yapılmalıdır. Birbirine benzer konuları – “karışım”ı ya da “girişim”i kolaylaştırmak için – ayrı ayrı zamanlarda öğretilmelidir.

3. Öğrenmede ilgi esastır; ilgiyi canlı tutma önlemleri zamanında alınmalıdır.

4. Birey, öğrenmenin sonucundan haberdar olmalıdır.

5. Öğrenilecek konular, yalnızca karmaşığa doğru bir sıra izlemelidir. En kolay konuları önce, daha güç konuları da sonra öğrenmelidir.

6. Öğrenmenin güdüye bağlı olduğunu dikkate alarak, her öğrenme, bir gereksinimden doğmalı ve sonucu da günlük yaşamla ilgilendirilmelidir.

7. Öğrenmede etkili alıştırmalara ihtiyaç vardır. Alıştırma yapıldıkça konunun öğrenilmesi güçlendirilir, ya da pekiştirilir.

8. Sık sık yoklamalar yapılmalıdır. Yoklama, kişiye bulunduğu öğrenme düzeyini gösterir. Bu, öğrenmeyi sürekli olarak izlemek için gereklidir.

9. Yanlışlar görülür görülmez hemen düzeltilmelidir. Bu da, özellikle çalışmaların ilk zamanlarında yapılmalıdır.

“Yabancı dil öğretim ve öğreniminde bir gerçek vardır”, diyen Songün (1984:132), şöyle devam etmektedir, “Bu gerçek, dilin bütünlüğünün öğretilmeyeceğidir.” Songün ile aynı görüşleri paylaşan Leeson (1975:184)’da şunları söylemektedir: “Dilin ‘bütünü’ öğretmek, olanaksızdır. Ancak, öğrencinin daha sonraları gereksinme duydukça geliştirebileceği geniş bir

alandaki gerçek akıcılığı başarması için, onu belirli bir çerçevede eğtirmek olanaklıdır.”

III Öneriler

Elde edilen bulgular ve çıkartılan sonuçlara dayanılarak, Türkiye’deki üniversitelerin hazırlık bölümleri İngilizce derslerine devam eden öğrencilerin bu dili öğrenirken karşılaştıkları sorunların çözümü için şu öneriler getirilebilir:

1. Üniversitelerin hazırlık bölümleri İngilizce dersleri, salt bilgi aktarımı şeklinde olmamalı; öğrenciler öğrendiklerini pekiştirici, ezbercilikten uzak, dili yaşayarak öğrenebilecekleri ve bilgi ve yeteneklerini artırıcı alıştırmalara zaman ayrılmalıdır. Öğrencilerin bilgi, beceri ve yeteneklerine uygun, onların sürekli kural öğrenmekten uzak, dili ustalıkla kullanabilecekleri ve kendilerinden de bir şeyler katabilecekleri ortamlarda İngilizce öğrenmeleri sağlanmalıdır.

2. Öğrenciler dersin bir parçası olarak görülmeli, verilecek dil öğrenimiyle ilgili sorumluluklar ve görevler ile onların katılımı ve katkıları sağlanmalıdır. Bunu gerçekleştirirken, öğrencilerin geçmiş deneyimleri veya şu anki ilgileri, onlara İngilizce derslerinde dil öğrenimiyle ilgili verilecek görevlerin temelini oluşturmalıdır. Burada amaç, öğrencinin kendini rahat hissedeceği bir konuda kendini ifade edebilme becerisini kazandırmaktır.

3. Üniversite öğrencilerinin gözünde İngilizce öğrenmek için en uygun yerin üniversiteler olduğu düşüncesini kazandırmak için bu tür kurumlar İngilizce öğretimine daha bilimsel ve akademik boyutta yaklaşmalı; hem insani hem de kurumsal yatırımlarını bu amaç doğrultusunda yapmalıdırlar. Modern öğretim teknikleri ve yöntemlerinin sürekli izlenerek öğrenci beklenti, ilgi ve yeteneklerine en uygun olanlarının kullanılması; öğretim elemanlarının sürekli olarak kendilerini geliştirici etkinliklerde bulunmaları ve kurumların bunu destekleyici ve denetleyici rollerini korumaları sonucunda mevcut koşullar daha iyiye doğru gidecektir.

4. Üniversite öğrencilerinin İngilizce öğrenmek için daha gayretli olmaları, yabancı dil öğreniminin zorlukları ve öğrenme teknikleri hakkında bilgi sahibi olmaları ve yabancı dil öğrenmeye daha fazla zaman ayırmaları gerekmektedir. Yabancı dil öğreniminde öğrencilerin bilinçlendirilmesi ve yeterince güdülenmemeleri önemli bir rol oynamaktadır. Gerek sosyo-ekonomik koşulların etkisini gerekse yabancı dile olan bazı önyargıların giderilememesini ve gerekse de ortaöğretimden beri süre gelen yabancı dile olan korkularının giderilememesini, İngilizce öğreniminde karşılaşılan olumsuzlukların nedenleri arasında sayılabilir. Bu soruna diğer bir neden de öğrencilerin İngilizce’yi nasıl öğreneceklerini bilememeleri; yani yabancı bir dili “nasıl öğrenecekler”inin onlara öğretilmesinin gerekliliğidir. Öğrenciler yabancı dil öğreniminden önce “öğrenme”yi öğrenebilirler ve sistemli bir şekilde çalışırlarsa elde ettikleri başarı onları daha çok çalışmaları için de güdüleyecektir.

5. Bir yabancı dili iyi bir şekilde öğretebilen bir üniversite, öğrencinin öğrenim süreci boyunca isteyebileceği ikinci bir yabancı dil öğrenimi için gerekli altyapı ve izlençe çalışmalarında gerekli adımları atmalıdır. Bu tür bir çalışma üniversitenin hak ettiği yere gelmesinde ve öğrencilerinin yirmi birinci yüzyıl koşullarında gerekli olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine katkısı olacaktır. Böyle bir talepte bulunan bir öğrencinin yabancı dil öğrenmeye olan istek ve ilgisinin ne denli yüksek olduğunu göz önüne aldığımızda böyle bir çalışmanın getireceği artıların fazlalığı dikkate alınmalıdır.

6. Üniversitelerin hazırlık bölümlerinde görevli tüm personelin öğrencilerin yabancı dil öğrenimi ile ilgili tüm gereksinimleri ve sorunları hakkında daha duyarlı davranmaları gerekmektedir. Okul, öğrencisi, öğretim elemanı, idari personel ve hizmet personeliyle bir bütündür. Bu bütünü oluşturan öğelerden birinde görülecek bir aksaklık, bütünün tamamını etkileyecektir. Eğer bir aksaklık, bu bütünün en üst noktasını oluşturan okul idaresinin İngilizce öğretimindeki yetersizliği, başarısızlığı ya da ilgisizliğinin bir sonucuysa, yapılacak en akıllı iş, kaynağı neresi olursa olsun, yetersizliğin, başarısızlığın veya ilgisizliğin nedenlerini ortaya koymak ve bunların düzeltilmesi yönünde yapıcı öneriler sunmak ve bu sorunlara çözüm yolları aramaktır.

7. İngilizce hazırlık veren üniversiteler, öğrencilerin bu dili rahatça öğrenebilecekleri ideal okul ortamında; öğrencinin kendini rahat hissedebileceği, sıcak, aydınlık ve yabancı dil öğrenimi için uygun bir ortam sağlamalıdır. Başarıyı etkileyen en önemli etmenlerden birinin okul koşulları olduğu gerçeğini göz önüne aldığımızda, yabancı dil öğrenimine uygun, sınıf içi ve dışı dil öğretimi etkinlikleri yeterli ve öğrencinin beklentileri doğrultusunda hazırlanan bir ders sağlandığında başarıya ulaşmak çok daha kolay olacaktır. Türkiye'nin ekonomik koşulları göz önüne alındığında, ideal sınıf koşullarının oluşturulması çok da kolay bir aşama gibi görünmese de, üniversiteler üzerine düşen görevi en iyi şekilde yerine getirme çabasında olmalıdırlar.

8. Dil öğrenimi için çokça kullanılması gereken ve öğrenci beklenti ve ilgilerine uygun, güncel ve modern araç-gereçler, üniversiteler hazırlık bölümleri İngilizce derslerinde yeterli miktarda kullanılmalıdır. İngilizce derslerinde, öğrencinin derse ve dil öğrenimine olan ilgisini arttırmak ve izlençe dahilinde öğrenileni pekiştirmek veya izlencede eksik olduğuna inanılan kısımların tamamlanmasında kullanılan ve yabancı dil öğreniminde güçlük çeken öğrencilere takviye amaçlı veya onların yabancı dil öğrenimini kolaylaştırmada kullanılan ders içi araç-gereçler, her üniversitenin hazırlık bölümleri İngilizce derslerinde, öğrenci ilgi ve beklentileri göz önüne alınarak yeterli sayıda kullanıldığında amaçlanan hedeflere ulaşmak daha kolay olacaktır. Burada unutulmaması gereken diğer bir konu da, araç-gereç kullanımı kadar, onların hazırlanmasının da dikkatli ve deneyimli kişiler tarafından yapılması gerçeğidir.

9. Üniversitelerin hazırlık bölümleri İngilizce derslerinde takip edilen izlenceler, belirtilen tüm konuların öğrencilerin kapasiteleri dahilinde onların algılama ve öğrenme farklılıkları göz önüne alınarak verilmesi amaçlanmalıdır. Üniversiteler hazırlık bölümleri, izlencelerine dahil ettikleri konuları belirli bir süre dahilinde bitirmek zorundadırlar. Yaklaşık yedi ay süren bu dönem bazı sınıflarda izlençe ile aynı hızda gidememektedir. Amacı istenilen sürede izlençeyi tamamlamak olan bir öğretim görevlisi, her sınıfta bu amaca ulaşamayabilir. Öğrencilerin bireysel farklılıkları ve konulara olan hakimiyetleri göz önüne alınarak; izlençede belirtilen tarihler dışında öğrenciler tarafından kolaylıkla anlaşılacak kısımların hızlı geçilmesi, buna karşılık öğrencilere zor gelebilecek konuların diğerlerine oranla daha ağır işlenmesi sayesinde hem izlençe istenilen sürede tamamlanacak, hem de öğrenmede sorunlar ortadan kalkacaktır. Burada unutulmaması gereken nokta, bunun sadece öğretim görevlisinin değil öğrencilerin de gayretleri ve karşılıklı anlayışları dahilinde gerçekleşebilecek olduğudur.

10. Üniversitelerin hazırlık bölümlerinde İngilizce dersi veren öğretim elemanları, öğrenciyi dersle bütünleştirip, onları sürekli aktif halde tutacak, onların katkılarıyla zenginleştirilmiş yöntemlerle ders işlemelidirler. Bir öğretim görevlisinin sınıfta kullandığı yöntem onun yabancı dil öğretiminde istenilen amaçlara ulaşmasını sağlayacak en önemli yollardan biridir. Bu yöntem, öğrencinin derse katılımını arttırmak, öğrenci beklentileri ve farklılıkları göz önüne alınarak hazırlanan çeşitli sınıf içi etkinliklerine onları dahil etmek böylece etkinlikleri anlamlı hale getirerek öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırmak ve bunun sonucunda öğrenmelerine yardımcı olmak, öğrenci başarıları ve başarısızlıklarına yapıcı bir yaklaşımda bulunmak gibi konuları kapsmalıdır.

Abstract: The aim of this research is to discern the problems of university students of English preparatory classes in Turkey and to offer solutions for the problems.

Pretest-posttest experimental design with control group was made use of in the research. The four senior groups in the English preparation program of School of Foreign Languages at Dokuz Eylül University formed the sample for the research. Four groups were used as the experimental groups. The Scale of Problems in English Lessons consisting of 42 items was administrated to all the groups in a single session. A week later, The Scale of Problems in English Lessons was administrated as the posttest. Considering the results of the two scales, a new scale consisting of 34 items was formed.

The students in preparatory classes of Dokuz Eylül University, Ege University, İzmir Institute of High Technology, İstanbul University and Haliç University in Turkey were given the task to fill in the scale.

The statistical techniques Mean, Standard Deviation, t-Test, Chi-Square Test, Frequency and Percentage were used to analyze the data.

Key Words: Mean, standard deviation, t-test, frequency, percentage, chi-square test

Kaynakça

- Asher, James J., (1981), **Learning Another Language Through Actions: The Complete Teacher's Guidebook**, California: Sky Oaks Productions.
- Binbaşıoğlu, Cavit, (1976), **Öğrenme Psikolojisi**, Ankara: Yargıcıoğlu Basımevi.
- Bright, J. A., (1970), **Grammar in the English Syllabus, ELT Selections 1, Articles from English Language Teaching**, W.R. Lee, London: Oxford University Press.
- Brindley, G., (1984), **Needs Analysis and Objective Setting the Adult Migrant Education Program**, Sydney: NSW Adult Migrant Education Service.
- Brundage, D.H., and D. MacKeracher, (1980), **Adult Learning Principles and their Application to Program Planning**, Ontario: Ontario Institute for Studies in Education.
- Bursalıoğlu, Ziya, (1972), **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 28, Ankara: Yeni Düzen Matbaası.
- Cem, Cemil, (1978), **Türkiye'de Kamu Görevlilerinin Yabancı Dil Sorunları**, Ankara: Doğan Basımevi.
- Clark Herbert H., Clark Eve V., (1977), **Psychology and Language, an Introduction to Psycholinguistics**, New York: Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Corder, S. Pit, (1975), **Papers in Applied Linguistics, Language and Language Learning**, Volume Two, Oxford: Oxford University Press, 1975.
- Douglas, Leonard M., (1968), **The Secondary Teacher At Work**, Boston: D.C. Heath and Com.
- Fries, Charles C., (1966), **Teaching and Learning English as a Second Language**, London: Oxford University Press Ltd.
- Leeson, Richard, (1975), **Fluency and Language Teaching**, Norfolk: Lowe And Brydone Ltd.
- Lembo, John M., (1971), **Why Teachers Fail?**, Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Publishing Co. A Bell and Howell Company.
- Nunan David, (1993), **The Learner-Centered Curriculum, a Study in Second Language Teaching**, Bell & Bain Ltd, Glasgow, Cambridge University Press .
- Özen, Ahmet, (1975), **A Guide for Methodology and Practice Teaching**, Ankara: 1975
- Rıdvanovic, Midhat, (1983), How to Learn a Language, Say English, in a couple of Months, *English Teaching Forum*, Vol. XXI, Numbers 1, January 1983.

- Rowntree, D., (1981), **Developing Courses For Students**, London: McGraw Hill (UK).
- Songün, Recep, (1984), **Doğu Anadolu'da Bulunan Orta Dereceli Okul İngilizce Öğretmenlerinin Bilgi Düzeyleri**, Yayımlanmamış Doçentlik Tezi, Erzurum.
- Söyler, Ziya, (1983), **İngilizce'de Cümle Yapıları**, İstanbul: Hilal Matbaası Koll. Şti.
- Stevick, Earl W., (1992), **Memory Meaning & Method a View of Language Teaching**, New York: Cambridge University Press.
- Sweet, Henry, (1972), **The Practical Study of Languages**, London: Oxford University Press, 1972, 2nd Edition
- Titone, Renzo, (1968), **Teaching Foreign Languages, an Historical Sketch**, Washington D.C.: Georgetown University Press.
- Wilkins, D.A., (1974), **Second-Language Learning and Teaching**, Guildford and London: Billing and Sons Ltd.
- Winchester, George, (1961), **Issues Problems and Approaches in the Teaching of English**, Holt, New York: Rinehart And Winston, Inc.